

מרחשוון

כוונה להדלקת נרות מתוך שער ההכנות לשבת בבית / הרב ליאו בק

קידוש השבת, עצירה נפשית והבדלה, בחירת הזמן, מופקדים בידי האדם; כדי שנניח לעצמנו למלא ולהגשים את הזמן, לשלב בתוכו קדושה, היינו ברכה מגבוה. כך תיכנס לנשמת קיומו הארצי נשמת הנצח - נשמה יתרה. כך נעשית השבת לשחרור הגדול מן הגורל ומן העבדות, לניצחון על כל שעבוד. לפיכך היא מצווה על האדון כשם שהיא מצווה על העבד. לזמן, אותו סוף ללא סוף, ניתן עכשיו סיום וחידוש. המנוחה הגופנית גרידא, הכרחית, אך היא ניצחון התנועה והזמן על האדם. לעומת זאת השבת שבנפש היא צו של ניצחון האדם על התנועה והזמן.

ב' ראש חודש מרחשון, יום רביעי, א' מרחשון 10.10

א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא" לציון ראש החודש. בברכת המזון מוסיפים אף את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו מצורפת גם לפני חתימת ברכת המזון בקצרה.

ב. יש הנוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ההלל או בסיום קריאת התורה.

ג. לאחר תפילת העמידה בשחרית (תפילת חול שמוסיפים בה את ברכת "יעלה ויבוא") אומרים את ההלל בדילוג, עם ברכותיו.

ד. קריאת התורה: מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עליה ראשונה: במדבר י, 1-3; עליה שנייה: י, 4-7; עליה שלישית: י, 8-10; עליה רביעית: י, 8-10 (חזרה על עליה שלישית)).

ה. הקריאה המסורתית היא בעניין קורבנות ראש החודש, מתוך פרשת "פנחס" (עליה ראשונה: במדבר כח, 1-3; עליה שנייה: פס' 3-5; עליה שלישית: פס' 6-10; עליה רביעית: 11-15).

ו. אין מפטירים בראש חודש.

ז. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח המופיע בתפילת השבת בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המיוחד לראשי חודשים המופיע במוסף התפילה בסוף האוגדן.

ח. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת זכר למוסף.

ט. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים של הנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד מיוחדים ברוח זו. נשות הכותל מקיימות ביום זה תפילת ראש חודש חגיגית בכותל המערבי.

שבת פרשת נח, ד' מרחשון 13.10

ד. בשחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר בפרשת "נח". מפטירים בישיבה, פרק נד 1-10. ההפטרה נבחרה בעקבות אזכורם של נח וושל הברית לפיה תשחת עוד הארץ.

ה. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "לך לך".

יום בקשת הגשמים, יום שלישי, ז' מרחשון 16.10

על פי מסורת חז"ל, עוד מימי בית המקדש, מזכירים את הגשם מיום שמיני עצרת במסגרת ברכת "גבורות" בתפילת העמידה, אך מבקשים על ירידת הגשמים, הלכה למעשה, רק החל מיום ז' מרחשוון במסגרת ברכת "השנים".

מועד זה נקבע על יסוד דברי רבן גמליאל בן שמעון (משנה, תענית, א', ג) על מנת לאפשר לעולי הרגל לעזוב את ארץ ישראל ולהגיע לביתם לפני ירידת הגשמים.

החל משנת תשע"ו פועלת התנועה הרפורמית בישראל, באמצעות פרויקט "דומים", לציין ביום זה את יום ישראל-תפוצות בארץ ובקהילות מעבר לים.

נוסח ברכת השנים והבקשה על הגשם, כמנהג קהילות ספרד ועדות המזרח:

בָּרַךְ עֲלֵינוּ יי אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת. וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָהּ. וְתַן טַל וּמָטָר לְבִרְכָה עַל כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה. וְרוּחַ פְּנֵי תַבַּל וְשִׁבַע אֶת הָעוֹלָם כְּלוּ מְטוֹבָךְ. וּמֵלֵא יְדִינוּ מִבְּרִכּוֹתֶיךָ וּמֵעֲשֶׂר מִתְּנוּת יְדֶיךָ. שִׁמְרָה וְהַצִּילָה שָׁנָה זוֹ מִכָּל דְּבַר רָע. וּמִכָּל מִינֵי מַשְׁחִית וּמִכָּל מִינֵי פּוֹרְעָנוּת. וְעֲשֵׂה לָהּ תַקְוָה טוֹבָה וְאַחֲרִית שְׁלוֹם. חוּס וְרוּחַם עֲלֶיהָ וְעַל כָּל תְּבוּאָתָהּ וּפִירוֹתֶיהָ. וּבִרְכָה בְּגִשְׁמֵי רֶצוֹן בְּרָכָה וּנְדָבָה. וְתִהְיֶה אַחֲרֶיהָ חַיִּים וְשִׁבַע וְשְׁלוֹם. כְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת לְבִרְכָהּ. כִּי אֵל טוֹב וּמְטִיב אֶתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים: בָּרוּךְ אַתָּה יי, מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

שבת פרשת לך, יא מרחשון 20.10

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר בפרשת "לך לך". מפטירים בישעיהו, מ-מא בפסוקים בהם מוזכר אברהם. מנהג אשכנז וספרד: מ, 27 - מא, 16. מנהג אטליה ותימן: מ, 25 - מא, 17. מנהג נוסף בקהילותינו: מא, 1-16.

ב. קהילות אשר לא יצינו את יום הזיכרון לרצח רה"מ יצחק רבין ביום גופו, ראוי ויזכירו טרם אמירת הקדיש את ראש הממשלה יצחק רבין (יצחק בן רוזה ונחמיה רבין). כן ניתן לשלב את ענייני הזיכרון ולקחי המאורע הקשה במסגרת תפילות השבת באופן התואם את רוחה של השבת.

ג. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וירא".

ד. מנהג קהילת "כל הנשמה" ליחד את שבת לך-לך לעולים החדשים אשר עלו לישראל במרוצת השנה החולפת, כמעשה אברהם ושרה.

ה. במסגרת פרויקט "דומים" תצוין בשבת זו שבת ישראל-תפוצות.

יום הזיכרון הממלכתי לרצח רה"מ יצחק רבין, יום ראשון, י"ב מרחשון 21.10

א. יום זה נקבע על ידי מועצת הרבנים המתקדמים כיום תענית. חברי המועצה אינם עורכים בערב היום ובמהלכו טקסי חופה וקידושין וקהילות היהדות המתקדמת אינן מקיימות ביום זה פעולות ואירועים שאינם הולמים את אופי היום. מעטים נוהגים ביום זה מנהגי תענית נוספים כדוגמת צום.

ב. נהוג לערוך מעמדי זיכרון ולקיים פעולות לימוד ודיון הנוגעות למקומם של ערכי הסובלנות, כבוד הבריות ותרבות המחלוקת. מועצת הרבנים המתקדמים הפיקה, במלאת שנה לרצח, מעמד תפילה, התייחדות ולימוד, הכולל נוסח יזכור, תפילת הזכרת נשמות וסדר סליחות ווידוי. מעמד זה יכול לעמוד בפני עצמו וכן יכול להשתלב, כולו או בחלקו, בתפילות היום. במלאת עשרים שנים לרצח הפיקה התנועה מהדורה מחודשת של אוגדן התפילה והלימוד.

ג. בתפילת השחרית מוציאים ספר תורה וקוראים לשלושה עולים. ניתן לקרוא בפרשת השבוע, פרשת "זירא", שהיא פרשת עקדת יצחק. אפשרות נוספת היא לקרוא בקריאה המסורתית ליום תענית הציבור, פרשת י"ג המידות שבפרשת "כי תשא" (עלייה ראשונה: שמות לב, 11-14; עליה שנייה: שמות לד, 3-1; עליה שלישית: שמות לד, 10-4). כמו כן, ניתן לקרוא לשלושה עולים לקריאה בפרשות אחרות העוסקות בענייני היום, כדוגמת סיפור קין והבל, פרשת "קדושים" וכו'. ראוי לערוך מעמד הזכרת נשמות (תפילת אל מלא רחמים) לאחר קריאת התורה, או בסמוך לקדיש.

ד. המתפללים תפילת מנחה במהלך יום הזיכרון יכולים אף הם לקרוא בתורה, באחת מן הקריאות הנזכרות לעיל (על פי המנהג המסורתי חוזרים בעת תפילת המנחה על הקריאה מתוך פרשת "כי תשא"). כנהוג בימי תענית, לאחר קריאת התורה ניתן להפטיר בישעיהו נה 6 - נו 8 (הפטרת "דרשו יי בהמצאו"). הקורא בהפטרה עולה לעליה השלישית. לאחר ההפטרה מברכים שלוש ברכות: "האל הנאמן בכל דבריו", "בונה ירושלים" ו-"מגן דוד"/"משמח ציון בבניה ובבנותיה". מנהג ספרד שלא להפטיר בתענית ציבור.

שבת פרשת וירא, י"ח מרחשון 27.10

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "וירא". מפטירים במלכים ב' פרק ד' בפסוקים המספרים את הולדת בנה של האישה הגדולה משונם ואשר מזכירים את סיפור הולדת יצחק לשרה ולאברהם בזקנתם. מנהג אשכנז, אטליה ותימן: מלכים ב' ד', 1-37. מנהג ספרד: ד' 23-1. מנהג נוסף בקהילותינו: ד, 23-8.
- ב. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "חיי שרה".

שבת פרשת חיי שרה, כ"ה מרחשון 3.11 שבת מברכין חודש כסלו

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "חיי שרה". מפטירים במלכים א' פרק א', בפסוקים המספרים על אחרית ימיו של דוד המלך ועל צוואתו ואשר מזכירים את צוואת אברהם לעבדו אליעזר. מנהג אשכנז, ספרד ותימן: מלכים א' א', 1-31. מנהג אטליה: מלכים א' א', 1-34. מנהג נוסף: מלכים א' א', 11-31.
- ב. לפני החזרת ספר התורה להיכל מברכים את חודש כסלו ומכריזים על ראש החודש שיחול בימים חמישי וששי.
- ג. נוהג ראוי להזכיר בתפילות השבת את ליל הבדולח, ליל חורבנם של היכלי התפילה ובתי הכנסת בגרמניה, אשר ארע ב-9 נובמבר 1938. אזכור זה יכול להיעשות טרם אמירת הקדיש או בשלבים אחרים של תפילות השבת.
- ד. בנוסף, ראוי להזכיר בשבת זו את חגה של קהילת ביתא ישראל - חג הסיגד - שיצוין ביום כט מרחשוון.
- ה. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "תולדות".

חג הסיגד - חגה של קהילת "ביתא ישראל", יום רביעי כט מרחשון 7.11

חג הסיגד - חגה של יהדות אתיופיה

ביום כ"ט בחשוון חל חג הסיגד, חגם של יהודי אתיופיה. יום זה הנו יום צום ותפילה, חזרה בתשובה ותחינה לישועה משמים. חג זה הינו זכר למעמד הר סיני ולחידוש הברית, והוא תופס מקום חשוב ביותר במסורת של קהילת יהודי אתיופיה.

יהודי אתיופיה חוגגים חג זה חמישים יום אחרי יום הכיפור (בדומה לשבועות החל 50 יום לאחר חג הפסח), כתוספת לחשבון הנפש הפרטי של כל אדם. ביום זה מתקהלים המוני מתפללים, ובמעמד הציבור נערך חשבון נפש ציבורי. קהל המתפללים מכריזים מחדש על הברית שבין העם ואלוהים ומזכירים את מעמד סיני ומתן התורה.

באתיופיה נהגו היהודים לערוך את הטקס על הר גבוה, כשיחזור למעמד הר סיני ומשמעות סמלית לזיכרון הברית בקבלת התורה בהר סיני. בארץ מתקיים האירוע המרכזי בטיילת ארמון הנציב (שרובר) בירושלים.

ראוי להזכיר את החג הייחודי בתפילות השבת המקדימה ולהדגיש את מסירותה של יהדות אתיופיה לזהותה היהודית ולזיקתה לארץ ישראל, וכן את חובת החברה בישראל להשלים קליטתה של העדה באופן המכבד את מסורתיה ומנהגיה.

א' ראש חודש כסלו, יום חמישי, ל' מרחשון 8.11

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא" לציון ראש החודש. בברכת המזון מוסיפים אף את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו מצורפת גם לפני חתימת ברכת המזון בקצרה.
- ב. יש הנוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ההלל או בסיום קריאת התורה.
- ג. לאחר תפילת העמידה בשחרית (תפילת חול שמוסיפים בה את ברכת "יעלה ויבוא") אומרים את ההלל בדילוג, עם ברכותיו.
- ד. קריאת התורה: מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עליה ראשונה: במדבר י', 1-3; עליה שנייה: י', 4-7; עליה שלישית: י', 8-10; עליה רביעית: י', 8-10 (חזרה על עליה שלישית)).
- ה. הקריאה המסורתית היא בעניין קורבנות ראש החודש, מתוך פרשת "פנחס" (עליה ראשונה: במדבר כח, 1-3; עליה שנייה: פס' 3-5; עליה שלישית: פס' 6-10; עליה רביעית: 11-15).
- ו. אין מפטירים בראש חודש.
- ז. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח המופיע בתפילת השבת בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המיוחד לראשי חודשים המופיע במוסף התפילה בסוף האוגדן.
- ח. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת זכר למוסף.
- ט. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים של הנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד מיוחדים ברוח זו. נשות הכותל מקיימות ביום זה תפילת ראש חודש חגיגת בכותל המערבי.